

AmericaTropicana A Pálmaháztól a Sasröpdéig

Az állatkerti Nagytó mellett magasodó Pálmaház 1912-ben eredetileg trópusi növények bemutatása céljából épült, de igen hamar megjelentek benne az állatok is. Amikor a Kert az állatok rendszertani csoportosítása helyett átállt az állatföldrajzi egységek szerinti bemutatásra, kézenfekvő volt, hogy a hatalmas üvegcsarnok a dél-amerikai élővilágnak adjon otthont, hiszen itt található Földünk legnagyobb összefüggő esőerdeje.

Az Újvilág követői

Az AmericaTropicana elnevezésű részleg a Pálmaházon kívül magában foglal még néhány szabadtéri vagy félig szabadtéri állatbemutatót is: az óriásvidrák csarnokától a Lepkekert és a hangyászok kifutóján át (ahol még egy csipetnyi Észak-Amerika is belecsúszik a képbe, a prérikutyáknak köszönhetően), a Krokodilházon keresztül egészen a Dél-Amerika társaskifutóig húzódik, valamint az egykori Sasröpdéig, melyen ma a mókusmajmok csapata osztozik a színpompás arapapagájokkal, valamint az aljnövényzetben bujkáló agutikkal. Ezek a rágcsálók a vadonban is szívesen követik a majomcsapatokat, a földre szórt csontkemény magok reményében, melyeket éles fogaikkal fel tudnak törni.

Őserdők, mocsarak, sivatagok

Agutikkal nemcsak itt találkozhatunk, hanem a Pálmaházban is, ahol rajtuk kívül a trópusi Amerika számtalan más lakója is megcsodálható, a világ legkisebb majmától, a törpe selyemmajomtól kezdve a világ legnagyobb kígyójáig, a zöld anakondáig. Itt él az Állatkert legöregebb lakója, Samu, a Mississippi-aligátor is, aki 1948-ban született. A párás őserdők és a mocsaras élőhelyek lakói mellett az egyik oldalházban az Újvilág sivatagi állatai is helyet kaptak: például a föld alatt fészkelő üregi bagoly, s mellette a mérges viperagyík, mely a mexikói sivatagban épp atalaj alá rejtett tojásokra pályázik. A Pálmaház alatti, pompás mozaikkal díszített Akváriumban ugyancsak főként dél-amerikai halakat láthat a közönség, köztük a hírhedt elektromos angolnát.

Amerikából Amerikába

A vendégüzletek mindhárom csoportjának képviselői jelen vannak Állatkertünkben. A Pálmaházban a tatuk két faja is fellelhető: a sörtés armadillo és a tökéletes kis labdává összegömbölyödni képes matakó. Ugyanitt él a kétujjú lajhárok népes családja, a szomszédos kifutóban pedig a nagy sörényes hangyászok csodálhatók meg. A vendégüzletek az utolsó túlélői közé tartoznak az egykori dél-amerikai faunának, amely akkor alakult át gyökeresen, amikor az óceánból kiemelkedett a két Amerikát összekötő földhíd, kb. hárommillió évvel ezelőtt. Ekkor jutottak le északról délre többek között az olyan modern ragadozók ősei is, mint például a hangyászokkal szemközti kifutóban élő óriásvidrák, vagy az ormányosmedvék, akiknek kissé eldugott lakosztályát a Dél-Amerika társaskifutó mögött kell keresnünk.

Társbérletben a nagyok

Maga a társaskifutó a kontinens legnagyobb testű emlősén, a síksági tapíron kívül nagy maráknak, valamint a világ legnagyobb rágcsálóinak számító vízidisznóknak is otthont ad, leválasztott csücskében pedig nutriák úszkálnak. Az AmericaTropicana részlegbe ittbeékelődik az Ausztrál zóna, ami nem is baj, hiszen a két kontinens közös földrajzi múlttal rendelkezik. Így a Budapesti Állatkertben egymástól karnyújtásnyira látható Dél-Amerika nagytestű futómadara, a nandu és ausztrál rokona, az emu, ami remek alkalmat kínál a két madárfaj összehasonlítására, és egyben el is indítja a látogatót egy újabb földrész élővilágának megismerése felé.

Idézzétek fel egy pillanatra azt a tikkasztóan meleg időt, amit igazán csak egy medencében ücsörögve lehet elviselni, a kedvenc jégkrémeket majszolva! Milyen lehet ráadásul mindezt szőrmebundában kibírni? Erre a kérdésre akétujjú lajhárok biztosan tudják a választ, hiszen az Egyenlítő környékéről, Közép- és Dél-Amerika északi részéről származnak.

Megtalálhatóak Venezuela, Kolumbia, Suriname és Guyana országokban, illetve Peru és Brazília egyes területein is. Arrafelé csak egyetlen évszak van: a nyár. Az egyenlítői éghajlatnak köszönhetően ezekben az országokban rengeteget esik az eső, úgyhogy kétujjú lajhárok a fülledt és párasidőhöz alkalmazkodtak.

Ezt érezhetitek Ti is a Pálmaházba belépve, ahol az ottani lajhárokkal: Gizmóval, Kislajhárral, Pufókkal, Siddel, Lilivel, Zippóval, Kajlával és Banyával is találkozhattok. Sok emlőssel ellentétben a lajhárok testhőmérséklete – többek között – az időjárástól is függ.

Ha túl melegük van, árnyékba vonulnak, de ahhoz, hogy felmelegedjenek, ismét ki kell menniük a napra. Persze ebben szerepet játszik dupla rétegű bundájuk is, amely egy puhább alsó rétegből, és adurvább tapintású fedőszőrből áll. Még ezzel a praktikus „kabáttal” együtt is nekik van az emlősök világában a legalacsonyabb testhőmérsékletük, mindössze 24-30°C!

Az esőerdő lombkoronájának rejtekében függeszkedve töltik mindennapjaikat. Függeszkedve, bizony, ugyanízek az állatok mindent fejjel lefelé csinálnak. Így esznek, alszanak, és így is közlekednek. A mellső lábukon kettő, a hátsó lábukon három nagy görbe karom van, ezt akasztják be az ágakba. Ha úgy adódik, hogy a földön kell közlekedniük, sajnos nagyon esetenül, hosszú karjukat kinyújtva, karmukat a földre akasztva húzzák magukat. A vízben ügyesebbek, hiszen kiváló úszók, de még így is ők viselik a világ leglassúbb emlőse címet. Mint minden más, az evés is igen időigényes náluk. Általában éjszaka táplálkoznak; míg egyik karjukkal lógnak az ágról, a másikkal lassan szájukba húzzák az ételt. Apró, állandóan növekvő fogaikkal rágják meg, de ez a lassú mozgás sikeresen vissza is koptatja azokat. Tompa fogaikkal nem tudnak tépni, ezért ajkaikat megkeményedett bőr fedi, ami segíti őket a táplálék elmetszésében. Többek között leveleket, ágakat és gyümölcsöket esznek, amelyek viszonylag rövid tápcsatornájukban akár egy hónapig is emésztődhetnek. Emellett a diéta mellett súlyuk egy kisebb kutyáéval vetekszik, 4-10 kg közé esik.

A lombkoronaszintet akkor hagyják el, ha újabb fa után kell nézniük, mert az előzőn már nem maradt számukra eleség, vagy ha el kell látogatniuk oda, ahova a király is csak gyalog jár. Utóbbira érdekes módon lassú emésztési folyamataik miatt hetente csak egyszer van szükségük. Mondják, hogy nyugalom a hosszú élet titka; a kétujjú lajhár pedig nem nagyon stresszel. Ezek az állatok vadon 10-15 évig élnek, de gondozás alatt akár 30 évig is velünk lehetnek. Természetvédelmi szempontból nem fenyegetettek, viszont élőhelyükre komoly veszélyt jelentenek az emberi tevékenységek, elsősorban az esőerdőirtás, fakitermelés.

Kétujjú lajhár

Choloepus didactylus

Linnaeus's two-toed sloth

Figyeld meg!

A lajhárkölyök születésük után még 5 hétig anyjukon lógnak, amíg kifejlődik izomzatuk az önálló kapaszkodásra. Így volt ez Gizmóval is, aki 2019.12.02-án született a Fővárosi Állat- és Növénykertben, és büszkén mondhatjuk, hogy ő már harmadik generációs lajhárunk, hiszen együtt él anyukájával, Lilivel, és nagymamájával, Banyával.

Ha megnézed a lajhárok hasát közelebbről, láthatod, hogy középen kettéválik a szőrzetük, szabályos választék formájában. Ez a függeszkedő életmód miatt alakult ki, és az éghajlatból fakadó rengeteg esővíz elvezetésére szolgál. További különlegesség, hogy minden egyes szőrszálukon található egy kis barázda, amelyen meg tudnak telepedni az algák. Ezek zöldes rejtőszínt kölcsönöznek az állatnak, hogy könnyebben beleolvadjon a lombkoronaszintbe, így rejtőzve el a ragadozók elől.

Figyeld meg!

A krokodilok testfelépítése a vízi életmódhoz alkalmazkodott: szemük és orrnyílásuk a fej tetején helyezkedik el. Orrnyílásuk zárható: ez megakadályozza a nemkívánt víz beáramlását. A kubai krokodilok könnyen megkülönböztethetők más fajoktól a szemük mögött húzódó csontos taréjról.

A krokodilok már ősidők óta megtalálhatóak Földünkön: kitűnő alkalmazkodóképességüknek köszönhetően túléltek még a dinoszauruszokat is, ezáltal bolygónk legősibb és legsikeresebb hüllői közé tartoznak. Mintegy 20 fajuk Ázsiában, Dél-Amerikában és Afrikában találta meg életfeltételeit. A kubai krokodil az összes faj közül a legkisebb elterjedési területű fajnak számít: csak és kizárólag Kubában, azon belül is a Zapata és Lanier területén található mocsarakban él. Édesvízű folyókban, tavakban és mocsarakban tanyázik, sós vízben ritkán fordul elő.

A többi fajhoz hasonlóan a rombuszkrokodil is élete egy részét a vízben tölti, de rokonaihoz képest több időt tölt, és többet mozog a szárazon. A krokodilok kitűnő vadászok: eszesek és gyorsak: fogazatuk erős, az állatvilág egyik legerősebb álkapcsával rendelkeznek, mely a zsákmány megragadására szolgál. A kubai krokodilok fogazatának érdekessége, hogy a hátulsó tompa fogak, kifejezetten a teknősök páncéljának feltörésére specializálódtak; erre azért volt szükségük, mert hazájukban nem élnek nagytestű zsákmányállatok. A fiatal krokodilok tápláléka eltér a felnőttekétől: ők inkább kisebb állatokat, például rovarokat, vagy apróbb halakat esznek. Ahogy nőnek, úgy zsákmányul is egyre nagyobb állatokat ejtenek el.

Hüllők lévén, hidegvérű állatok: hogy testüket felmelegítsék, általában reggel, vagy evés után, napfürdőt vesznek a szárazföldön, vagy megmártóznak a melegebb vízben, s csak ezután indulnak el a vadászatra. A többi fajhoz hasonlóan ők is tojással szaporodnak: anőstények körülbelül 30-40 tojást raknak le. Sajnos a vadászat és az élőhelyük csökkenése miatt ma már csupán 3000-6000-re tehető a kubai krokodilok száma. Emiatt a faj kritikusan veszélyeztetett, védelme tehát fontos. Szerepel a CITES függelékében is, amely az állatok nemzetközi kereskedelmét szabályozza.

Állatkertünkben hagyománya van a krokodiltartásnak: az elmúlt közel másfél évszázad alatt 8 faj került bemutatásra nálunk. A kubai krokodilok 2019 augusztusában érkeztek hozzánk Dániából, azóta Állatkertünkben is láthatóak ezek a csodálatos állatok: a Nagytó partja mellett található Krokodilházban lehet őket megtekinteni, mely hazájuk cölöpökön álló mocsári házáit idézi. Amikor hozzánk kerültek, csupán 2 évesek voltak, ekkor méretük alig haladta meg a fél métert, felnőtt korukra azonban akár a 2-3,5 méteres testhosszt is elérhetik, és 75 évig is élhetnek.

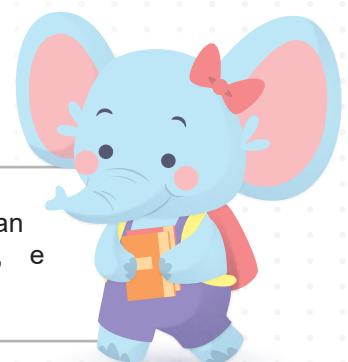
Rombuszkrokodil

Crocodylus rhombifer
Cuban crocodile

Tudtad-e?

Azt, hogy egy tojásból hím vagy nőstény krokodilok kelnek-e ki, nagyban befolyásolja a hőmérséklet. Körülbelül 30-32°C hőmérsékleten hímek, e hőmérséklet alatt és fölött pedig nőstények kelnek ki a tojásokból.

Mit gondolsz, te ki tudnál venni a nyelveddel egy morzsát a kulcslyukon keresztül? Elég nehéz lehet, meg nem is annyira tiszta, úgyhogy inkább hagyjuk ezt a profikra – olyanokra, mint a sörényes hangyász. Az ő nyelve akár 61 cm is lehet kinyújtva, és szaruszemölcsös felületével kombinálva kiválóan alkalmas hangya és természet zsákmányolására.

Nem ez az egyetlen adottság, ami különlegessé teszi ezt a fajt. Hosszúkásan megnyúlt feje erősen hasonlít egy rúd mákos bejglire, apró szemei és fülei nem szembetűnők. Annál inkább feltűnő jellegzetesség a farka: majdnem olyan hosszú, mint az állat teste, közel 90 cm, és bozontos, hosszú szőrszálak borítják. A hangyász egész testét durva tapintású, barnás színű, erős bundafedi, melyen hosszanti irányú, fekete-fehér sávot figyelhetünk meg. A sörényes jelzót a nyakát és hátát borító szőrbóbitáról kapta. Ez a hatalmas bunda azonban

becsapós lehet, hiszen testhőmérséklete még így is alig éri el a 33°C-ot. Éjszakánként torzonborz farkával takarja be magát, hogy megőrizze teste melegét.

Ennek a különös teremtménynek a lábain egyenként öt karom található. Mellső lábain, melyek fehérek, a három középső karom hosszabb és élesebb, mint a többi. Ezért kénytelen lábfejét maga alá hajlítva járni, hogy ne akadályozza saját lépteit. Úgy képzeljétek el, mintha a kézfejére nehezedve kéne közlekednie. Ezekkel a karmokkal nyitja fel a hangya- és természetvárat vagy korhadt fákat, és nyelvvel villámgyorsan szedi össze a riadtan menekülő sokaságot. A ragadozók elleni védekezésben beveti, ha kell: ilyenkor két hátsó lábára áll, hogy félelmetesebbnek tűnjön. Mégis, ha egy mód van rá, inkább menekülőre fogja, nem kenyeret az erőszak. Közép- és Dél-Amerikában, Guatemalától Argentína északi részéig terjed élőhelye. Mocsarakban, erdőkben, cserjés és nyílt füves területeken él, de az éjszakákat védett helyre húzódva, általában fák között tölti.

Territóriumán belülszokott vándorolni – ez a terület 9000 hektáros is lehet –, mindig ügyelve, hogy a természetvárat ne pusztítsa el teljesen, viszont szerepet vállal a rovarok túlszaporodásának megfékezésében. Egyik vártól a másikig bandukol, de vannak, akik hosszabb felfedező utakra is indulnak. Ha két sörényes hangyász keresztezi egymás útját, nem állnak le ismerkedni, csak nászidőszakban. Nagyjából fél évig vehesek, majd az újszülöttet egyéves koráig az anyja a hátán hordozza. Ügyel arra, hogy csíkjai egy vonalba kerüljenek, így védve a kicsit a ragadozóktól. A kölyök két éves korában válik külön anyjától, és egyedül néz új terület után. Természetvédelmi szempontból élőhelyük elvesztése jelenti a hangyászok számára a legnagyobb veszélyt, de az emberi jelenlét is nehezíti esélyeiket az életben maradásban. A Természetvédelmi Világszövetség által létrehozott Vörös Listán „sebezhető” besorolást kaptak.

Sörényes hangyász

Myrmecophaga tridactyla
Giant anteater

Tudtad-e?

A sörényes hangyász percnként akár 150 alkalommal is ki tudja öltetni nyelvét, így egy nap képes akár 35 000 hangyát is elfogyasztani. Ennek a magas számnak az elérését tovább könnyíti, hogy nincsenek fogai, amelyek akadályoznák nyelvének útját. A fejükben található nyálmirigy pedig nedvesen tartja azt, így könnyebben rá tud tapadni a táplálék. Tudományos vita alakult ki arról, hogy ez a nyál ragadós-e vagy sem. Különleges kinézete miatt sok Kolumbiai mesében és folklórban is megjelenő figura.

Figyeld meg!

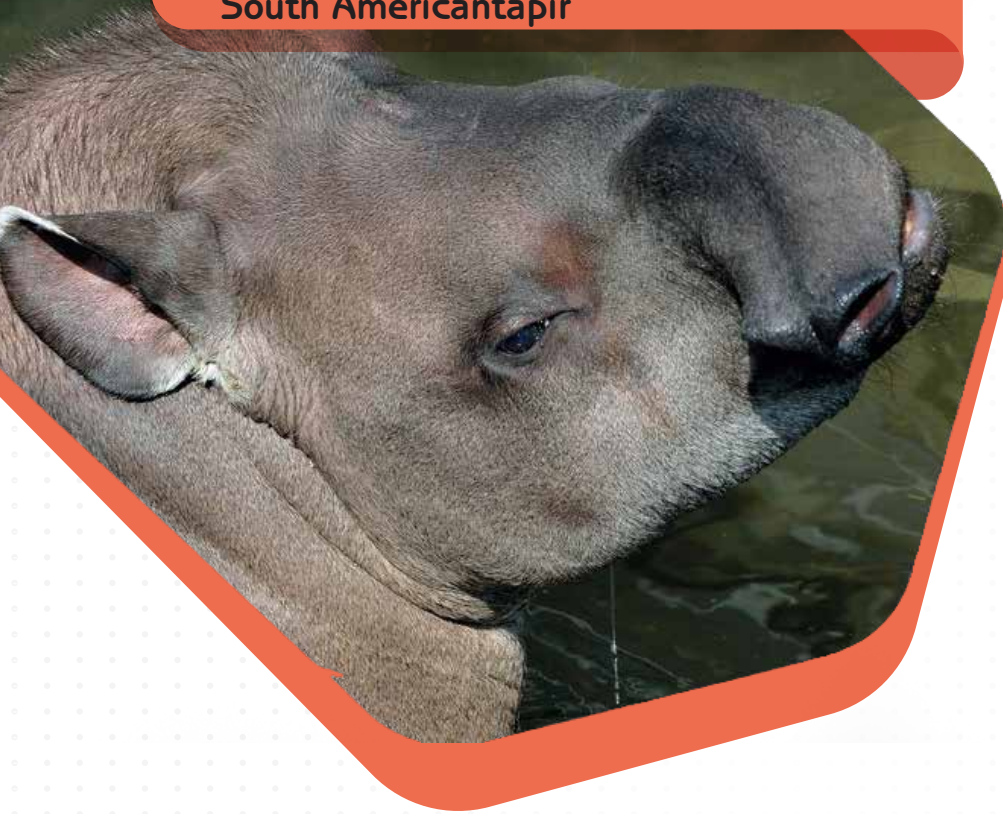
Láttál már olyan állatot, amelynek a hangyászéhoz hasonló karma van? A lajhára hangyász közeli rokona, hasonló karmokkal büszkélkedhetnek. Közép- és Dél-Amerikából származnak mindketten, és 65 millió évvel ezelőtt még közös ősök volt. Rendszertanilag az úgynevezett szőrös vendégizületesek rendjébe tartoznak, és több külső jegyben, például durva szőrzetükben is hasonlítanak.

Közönséges tapír

Tapirusterrestris

South Americantapír

A tapíroknak négy fajtát ismerjük: közülük egy él Ázsiában, a másik három, a közép-amerikai, a hegyi és közönséges tapír Amerika élővilágát gazdagítja. Dél-Amerika legnagyobb testű emlőse, a közönséges vagy síksági tapír lóra és elefántra egyaránt emlékeztet. Lóhoz hasonló azért, mert páratlanujjú patás, elefánthoz pedig az ormánya miatt hasonlítják, bár a tapír ormánya nem olyan hosszú és erős, mint az elefánté, és a két állat nem is áll rokonságban egymással.

Noha a páratlanujjú patások közé tartozik, valójában csak a hátsó lábain van páratlan ujj (szám szerint három), a mellsőkön páros számú, egész pontosan négy. A középső (illetve a mellsőkön a két középső) viseli a súlyt, a másik kettő pedig támasztékul szolgál. Zömök testalkatú, rövid lábú, 180-320 kg súlyú, 180-250

cm hosszú állat, szemei aprók, fülei kerek és fehéresszürkén szegélyezettek. Testét barna színű szőr fedi, több színváltozata ismert, gerince mentén a tarkójától hátrafelé felálló, sörtés sörény húzódik.

A tapír rendszerint ugyanazon a területen mozog, csapást vágva a sűrű növényzetbe. A hím állatok területüket vizeletükkel és illatmirigyükkel jelölik meg, amely a fejükön található. Életmódjára jellemző, hogy kizárólag növényevő: vízinövényekkel, fák lombjával, fiatal hajtásokkal, gyümölcsökkel táplálkozik. Éjjel aktív, nappal pihen. Szereti a vizes környezetet, gyakran dagonyázik, védve magát az élősködőktől. Sokáig tud a víz alatt maradni, remek úszó. A vízbe menekül, ha ellenség közeledik, valamint hűsölés céljából is. Erős az állkapcsa, veszélyes a harapása, de inkább elbújik, mint hogy támadjon.

Hangos visítás, kergetőzés és párzási viadal után kerül sor a tapírok párosodására, mely bármelyik évszakban megtörténhet. Ezt követően 13 hónapnyi vemhesség után a nőstény egyetlen utódot nevel, de ritkán előfordul ikerszülés is. A kicsi addig szopik, amíg az anyjának van teje, akkor is, ha már szilárd táplálékot is eszik. Nyolc hónaposan lesz önálló. A tapír magányosan vagy kicsinyével él, nagyon félénk állat. Természetes ellenségei a puma, a jaguár, valamint a kajmánok és anakondák. Magyarországon Budapesten, Szegeden, Győrben, Nyíregyházán, Debrecenben, Veszprémben nézhetjük meg. Állatkerti életet élő állatok életkora elérheti a 35 évet. A faj veszélyeztetettségét tekintve sebezhető fokozatú besorolást kapott, a természetes élőhelyének pusztulása és a vadászat miatt.

Tudtad-e?

A tapír ormánya nem használható fogásra, de 30 cm átmérőjű területet át tud vele vizsgálni anélkül, hogy megmozdítná a fejét. Rokonai a ló és az orrszarvú. 35 millió év alatt alig változott, ezért is mondják rá, hogy „élő kövület”.

A kínai és japán mitológiában létezik egy állat, amelynek elefántormánya, orrszarvúszeme és tehénfarka van, a lába pedig, mint egy tigrisé, és felfalja a rossz álmokat. Egyes feltevések szerint ennek a képzelt lénynek az ihletője a tapír lehetett – japánul a „baku”, a kínai nyelvben pedig a „mo” szó mindkettőt jelenti.

A fiatal tapír bundája színében és mintázatában is eltér a felnőtt állat szőréétől. A kis tapír szőre hosszában csíkos, foltos mintázatú, ez az aljnövényzetben valórejtőzködést segíti. 8 hónapos korára teljesen ugyanolyan lesz, mint a szülei. A tapír orra megnyúlt, és felső ajkával együtt ormányszerű szervvé alakult. Ezt a szervet szaglásra, tapintásra és táplálékszerzésre, a vízbe merülve pedig légzőpipaként használja.

Figyeld meg!

